

Karen Felter Vaucansons prædiken 8. søndag efter trinitatis

Taler

Karen Felter Vaucanson
Præst

Dato

26. juli 2026

Sted

Christians Kirke, Christianshavn

Omstændigheder**Prædikentekster**

Matthæusevangeliet kapitel 7, vers 22-29
Mikas Bog kapitel 3, vers 5-7

Salmer

754, 300, 323 // 46 + Du danske sommer

- 1 Jeg ved ikke hvor meget I bruger AI i jeres hverdag? Jeg har selv været langsom til at komme i gang med det. Så har jeg haft en periode, hvor jeg faktisk har brugt det meget til at få ideer og råd om alt fra dåbsforkyndelse til børneopdragelse. Da jeg for noget tid siden kørte en fondsansøgning igennem
- 5 AI for at få den strammet lidt op, kom den tilbage, og jeg var sådan ”wow, den er jo meget bedre nu”. Men da jeg læste den igen – og igen – var der pludselig noget der skurrede. Den var blevet så enormt generisk. Klichéfylt og forudsigelig. Udglattende. Tandløs.
- 10 Nu har jeg lagt AI på hylden igen. For jeg får sådan et let ubehag ved den.

Og jeg kom til at tænke på AI da jeg læste den gammeltestamentlige tekst fra profeten Mika, hvor han advarer mod de falske profeter:

- 15 ”Dette siger Herren om profeterne, som vildleder mit folk: Når de får noget at tygge på, udråber de fred;

men de udråber hellig krig mod den, der ikke giver dem noget i munden. Seerne bliver til skamme, spåmændene til spot; de må alle tilhyle deres ansigt, for der

20 kommer intet svar fra Gud.”

Det er en underlig og fremmed tekst for os i dag, det forekommer mystisk og fjernt, det med profeter. Der er ikke mange der åbent går rundt og profeterer i

25 dag... Men mon ikke man kan kalde AI en form for falsk profet?

”Når den får noget at tygge på udråber den fred”.

30 AI er jo lavet til at generere mere indhold i et uendeligt feedbackloop. Så snart man har givet den noget, en tekst, et problem, et spørgsmål, så beder den om mere... Kunne du tænke dig at dykke mere ned i dette aspekt? Kan jeg undersøge sådan og sådan for dig, det ville give dig et større indblik i det og det? Skal vi gå videre ned ad den her vej?

35 Den leverer klare svar skrevet på det, der føles som en meget intim og personlig måde. Det er på en gang utroligt og uhyggeligt. Man føler sig i løbet af sekunder mødt, spejlet, forstået. Mange mennesker er blevet direkte afhængige af AI.

40 Nogle bliver ligefrem drevet ud i selvskade eller selvmord af chatbotten, der kan spejle ens sinds dybe mørke og anspore til at gå dybere ind i det... det er et ganske veldokumenteret fænomen, og de første retssager mod virksomhederne bag kunstig intelligens er på vej. Nogle bliver så forblændede af den såkaldte ”personlige” samtale at det nærmer sig en reel forelskelse.

45 Og så er der alle dem af os, der bare bruger den som arbejdsredskab og bliver fascinerede af at den formår at binde vores tanker og tekster sammen, lave broer og afslutninger. Alle de steder vi sidder og kæmper og sveder fordi et eller andet ikke vil gå op, de bliver pludselig sammenhængende, bundet i en fin sløjfe.

50 Vi fodrer AI med alle vores længsler, angst, spørgsmål, usikkerheder, problemer, og den glatter ud, skriver over, udfylder alle mellemrummene. Den udråber fred. Den giver også en slags fred. AHHH! Vi behøver ikke tænke selv. Vi bliver spejlet. Vi bliver vejledt. Vi får klare svar. Derfor er den jo så tillokkende. For vi tror vi bliver klogere – men bliver vi i virkeligheden vildledt?

55

Hvad er en profet overhovedet?

60 I bibelsk forstand – måske også i generel forstand – er en profet et sandhedsvidne. En der taler sandheden på vegne af Gud. Og måske oplever at have fået til opgave at forkynde det til verden. Profetens opgave har ikke

65 nødvendigvis noget at gøre med at fortælle om hvad der sker i fremtiden,
profeten er ikke en spåmand, det er snarere noget med at tale Guds ord og
sandhed ind i nutiden.

Men hvad er sandheden, som den gode Pontius Pilatus spørger Jesus i et kort
forhør, inden han vasker sine hænder.

70

Sandheden er evig gyldig. Den hører til hos Gud, og kan ikke indfanges og
tømmes eller bruges til profit. Ånden blæser hvorhen den vil, som det lyder i
Johannesevangeliet. Der kommer intet klart svar fra Gud, selvom man råber
ham an, som Mika skriver.

75

Sandheden kan vise sig for os – jeg tror måske kun i glimt – af klarsyn. Og når
det sker, så har den det med at forstyrre os, bringe os ud a balance, forurolige os,
chokere os, støde os, alarmere os.

80 For Guds sandhed er kærlighed, en kærlighed der vil noget med os! Den taler
ikke fred, den glatter ikke ud, den skriver ikke over. Men den taler til os
personligt og kræver noget af os – som når Jesus møder et menneske og hiver det
ud af den tilstand af søvngængereri eller selvhad (eller hvad det nu måtte være)
som det befinder sig i, og får det til at vende sig mod sit medmenneske og
85 verden.

Mika viser sig som en sand profet i den forstand, at hans ord er skarpe og hårde
at høre, men lige så gyldige i dag som dengang:

90 Mika kritiserer profeter, der siger det, folk ønsker at høre, lader sig styre af
belønninger og fremstår som autoriteter uden nødvendigvis at formidle
sandheden.

AI siger om sig selv at den kan være tilbøjelig til at generere svar, som virker
95 overbevisende og tilfredsstillende, selv når de ikke er korrekte.

Og det er det der er så bekvemt og rart. Det kræver ikke noget af os selv. Jeg har
en god kollega som jeg diskutererede det her med, og hun mener ikke det er
anderledes at bruge AI end at slå op i en bog eller lade sig inspirere af en kollegas
100 prædiken.

Men en bog er skrevet af mennesker, der har overvejet kontekst og kilder, som har argumenter for og i mod – nogen har investeret sig selv (sine erfaringer, oplevelser og tanker) i teksten, og vi bliver derfor selv investeret i mødet med teksten.

Med AI investerer vi intet af os selv, vi lærer intet, vi bliver ikke klogere af at springe besværet over, men vildledt ned i en endeløs malstrøm, et lukket ekkokammer, et uendeligt loop af nuller og et-taller, der imiterer menneskelighed - på menneske(lig)hedens bekostning!

Når vi kradser lidt i fernisen bliver det rigtig grimt og uhyggeligt: I hundredetusindvis af mennesker er jo ansat til at sidde og træne AI ved at trawle igennem de frygteligste ting, mord og terror, porno og indhold, der på alle måder nedbryder vores menneskelighed.

Der er historier om personer, der er blevet ansat til at se pornografiske eller ekstremt voldelige billeder/videoer i 8-9 timer om dagen for at tage og klassificere frames til AI-træning, så botten kan lære at genkende seksuelt eller uacceptabelt materiale. Dertil kommer at datacentre forbruger usandsynlige mængder vand til nedkøling af maskinerne, og at det forbrug kun vil forøges. Og vi taler mange, mange gange det (i forvejen ikke bæredygtige) vandforbrug vi har nu. For altså bare at nævne et par helt konkrete problemer AI skaber fremfor at afhjælpe.

Men det at være menneske, det at søge sandheden og prøve at finde ud af, hvad der er meningen med mit liv – og med det hele – det er der ikke nogen genvej til. Vi er alle stadig i gang med at øve os på at blive mennesker, og der er ikke nogen nemme eller konkrete svar.

Den amerikanske feminist, filosof og biolog Donna Haraway skrev tilbage i 2016 en fremragende bog der hedder ”staying with the trouble” eller på dansk: ”at blive i besværet”.

Haraway opfordrer til at vi dropper tanken om hurtige og nemme løsninger på vores egne - og klodens - store problemer, særligt klimakrisen. Hun opfordrer os i stedet til at ”blive i besværet” – at anerkende, at vi er viklet ind i en kompleks og

ofte smertefuld virkelighed, og at vi må lære at leve og tage ansvar for vores medskabninger uden at søge simple løsninger.

- 145 I parentes bemærket er det egentlig et interessant standpunkt for en biolog. Jeg har hørt at vores hjerner helt biologisk er programmeret til at søge de nemme løsninger, finde ud af hvad der koster os mindst besvær, og det er derfor vi grundlæggende synes det er så utroligt lækkert med AI.
- 150 Samtidig er der jo et stort – og ret diffust – håb knyttet til udviklingen af AI. Rigtig mange politikere, techgiganter og helt almindelige mennesker håber jo på, at teknologien (udover at profetere om en bedre verden) rent faktisk også vil skabe den.
- 155 At AI selv vil komme med løsningerne på tidens store problemer OG implementere den for os, så vi nærmest ikke når at opdage, at der var et problem.

- Men Haraway mener altså, at vi skal lære at blive i besværet. Det dur ikke at gå og håbe på en bedre fremtid hvor tingene løser sig selv. Vi er nødt til at stemple ind. Som hun siger: ”Du dukker op, du melder dig. Du bliver i besværet. Vi er ikke herrer over fremtiden, og de store løsninger er den forkerte måde at tænke på. Den gamle progressive drøm om nye verdener er desperate og vanvittige fortrængninger af virkeligheden. Vi skal snarere lære at samarbejde med andre
- 165 om at reparere skaderne, at skabe forestillinger om en nutid og en fremtid, som stadig er mulige.”

- Den, der bliver i besværet, kigger ikke væk eller op, men går på opdagelse i de sammenhænge, som er omkring os, og lever med dem. Det er et kolossalt
- 170 arbejde, en helt enormt anstrengende måde at være i verden på, men vel den eneste, der reelt er meningsfuld?!

- 175 Hvis der er noget, jeg synes er karakteristisk for Guds søn, så er det at han tør blive i besværet. Han ser kompleksiteten i det menneske han møder, han ser længslen, håbet, tvivlen, klagen, nederdrægtigheden, egoismen, glæden, kærligheden og alt det andet, som findes i os alle sammen og i de problemer vi omgiver os med.

For Jesus er der derfor aldrig et nemt svar. Han kommer til os uden at levere svaret, men alligevel giver hans ord både trøst og håb. Og sandheden, som han taler, er at livet – hvis det skal leves meningsfuldt og sandt – ikke kun for mig selv men også for mine omgivelser, er besværligt.

Det er hårdt arbejde, det koster blod, sved og tårer at bygge sit hus på en klippe, der kan stå fast under skybrud og storme. Det koster noget af os selv at opbygge noget sandt hvor fundamentet er sand kærlighed. Det ved alle der har oplevet et parforhold, har børn, har haft en mor eller far, eller en god ven. Der er ting man ikke kan glatte ud, besværlige og svære samtaler der skal tages for at relationen og kærligheden kan blive større og dybere.

Og mon ikke Gud er dér, først og fremmest: i spændingerne, i brudfladerne, i sprækkerne. Der hvor der ikke er klare svar, mellem de stejle positioner, der hvor der kan vokse noget nyt frem? Der hvor vi selv træder tilbage? Der hvor vi oplever vores egen fejlbarlighed, vores manglende viden og overskud, der hvor vi ikke kan kontrollere tilværelsen mere?

Så mon ikke vi skal øve os i at blive i besværet, og måske tænke som Leonard Cohen: There's a crack in everything, that's how the light gets in.

Amen.

205

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

210

Tags

8. søndag efter trinitatis, Anden tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/karen-felter-vaucansons-praediken-8-sondag-efter-trinitatis>

215